

KANTAMO

Laadukasta päihdehoitoa

Opas rahapeliriippuvuuden tunnistamiseen

Käsitteistöä

Pelaaminen Suomessa

Rahapeliriippuvuus

WHO:n, ICD-11-tautiluokituksessa samassa luokassa päihderiippuvuuden kanssa.

Aivosairaus, joka poikkeaa päihderiippuvuudesta siinä, että psykoaktiivisen aineen sijaan riippuvuus kehittyy rahapelaamisen aiheuttamaan mielihyvään.

Alho, Aalto, Castrén ja Pajula 2022

- Rahapeliriippuvuudesta kärsii noin 1,4 % suomalaisista ja riippuvuutta lievempää ongelmapelaamista esiintyy noin 1,6 prosentilla väestöstä. Tunnistetulla riskitasolla pelaavia on noin 11 %.

THL 2020

Viihdepelaaja

- Pelaa satunnaisesti ja kohtuudella
- Pelaaminen ei aiheuta ristiriitoja ihmissuhteissa
  - Ei terveyshaittoja
  - Ei häiritse työtেকoa

TYYPILLINEN VIIHDEPELAAJA PELAA KERRAN
VIIKOSSA LOTTOA TAI LAITTA MUUTAMAN
KOLIKON PELIAUTOMAATTIIN

Riskipelaaja

- Pelaa runsaasti
- Pelaaminen iso osa elämää
  - Ei kontrollinmenetyksiä
  - Pelaavat omalla rahalla

**PELAAMINEN EI AIHEUTA RISTIRIITOJA
IHMISSUHTEISSA**

Ongelmapelaaja

- Pelaa liikaa kun mittareina käytetään rahaa tai aikaa
  - Pelaaminen vaikuttaa terveyteen
    - Vaikutukset läheisiin
    - Taloudellisia haasteita

SELKEITÄ NEGATIIVISIA VAIKUTUKSIA

Rahapeliriippuvainen

- Pakonomainen tarve pelata
- Pelaaminen lisääntyy jatkuvasti (toleranssi)
  - Kontrollinmenetykset
- Pelaaminen jatkuu kiistattomista haitoista huolimatta

PELAAMINEN HALLITSEE ELÄMÄÄ

Rahapeliriippuvuus

ICD-11 tautiluokituksen kriteerejä

- Voimakas tarve tai pakonomainen halu pelata
- Kyky hallita pelaamisen aloittamista, kestoa, määrää tai lopettamista on heikentynyt
- Vieroitusoireita pelaamisen päättyessä.
- Tarve pelata suuremmilla rahasummilla saavuttaakseen haluamansa jännityksen.
- Pelaaminen jatkuu huolimatta sen aiheuttamista kiistattomista haitoista, joista käyttäjä on tietoinen tai joista hänen voidaan olettaa olevan tietoinen.

Rahapeliriippuvuus

Puutteellinen todellisuuden taju - peliansa

- Riippuvainen uskoo voivansa vaikuttaa sattumapelin lopputulokseen taidolla.
- Riippuvainen uskoo pelin palkitsevan lopulta.
  - Häviöt johtuvat huonosta tuurista.
  - Voitot johtuvat taidosta.

Tapa

- Korvattavissa toisella toiminnalla
- Väline jonkin muun tavoitteen saavuttamiseksi
- Ei syrjäytä elintärkeitä toimintoja tai tavoitteita
- Usein marginaalisia ihmisen perustarpeisiin nähden

Riippuvuus

- Ei korvattavissa
- Muuttuu vähitellen elämän keskeiseksi asiaksi
- Syrjäyttää muut elintärkeät toiminnot ja tavoitteet
- Kytkeytyy selvästi yksilön perustarpeisiin ja minäkäsitykseen

Rahapeliriippuvuutta aiheuttavat lääkkeet

Parkinson-lääkkeet – Dopamiiniagonistit

- Pramipeksoli – Sifrol
- L-Dopa – Levodopa
- Ropinoli – Ropinol
- Kabergoliini – Cabaser

2 suuntainen / skitsofrenia-lääkkeet

- Aripipratsoli - Abilify

Rahapeliriippuvuus & läheiset

- Tulee usein läheiselle yllätyksenä
- Läheinen usein mahdollistaja, maksetaan esim velkoja
- THL:n mukaan Suomessa 790 000 rahapeliriippuvaisen läheistä

Vaikutukset läheisiin

Taloudelliset ongelmat:

- Vaihtelee pienistä veloista luottotietojen menetykseen

Sosiaaliset haitat:

- Läheinen eristäytyy
  - Parisuhteen kriisit
  - Luottamuksen menetys
- Vanhemmat syyttävät itseään

Vaikutukset läheisiin

Fyysiset ongelmat:

- Vaihtelee pienistä veloista luottotietojen menetykseen

Psyykkiset ongelmat:

- Masennus
- Uupumus
- Henkinen väkivalta
  - Pelko

Riippuvuuden seuraukset

Perhe ja sosiaaliset suhteet

SUHTEET PERHEENJÄSENIIN:

- Läsnaolon puute
- Vastuuntunnottomuus
- Luottamuspuula
- Riidat
- Pari- ja ystävyyssuhteiden kriisit
- Eristäytyminen
- Moraalin heikkeneminen

VÄKIVALTA:

- Väkivallan uhka
- Henkinen ja sanallinen väkivalta
- Fyysinen väkivalta

LUOTTAMUS:

- Perhe ja ystävät ovat menettäneet luottamuksensa

Riippuvuuden seuraukset

Tunne-elämä

- Voimakkaat syyllisyyden ja häpeän tunteet
- Vainoharhaisuus, tuntee itsensä seuratuksi, vaikea luottaa toisiin ihmisiin
- Pelikeskeisyys
  - Pelit pyörittävät ajatuksia
  - Tiedostettu ja tiedostamaton pelaamisen suunnittelu
- Ahdistuneisuus, tuskaisuus, yliammuttu aggressiivisuus
- Kontrollin menetyksen tunne
- Itsekeskeisyys, tunnekyllmyys ja välinpitämättömyys
- Itsesääli
- Puutteellinen todellisuudentaju
- Itsetuhoisuus
- Mielikuvituksen ja unelmien häviäminen

Riippuvuuden seuraukset

Eettisyys

- Oman arvomaailman toistuva rikkominen
- Valehtelu, epärehellisyys, salailu
- Läheiset joutuvat valehtelemaan
- Läheisten elämän varastaminen
- Vapauden menettäminen

Riippuvuuden seuraukset

Terveys

- Unihäiriöt
- Muistinmenetykset
- Masennus
- Stressioireet (verenpaine, päänsärky)
- Somaattisten sairauksien hoidon laiminlyönti
- Heikko ravitsemus
- Ruuansulatusongelmat
- Päihteet

Riippuvuuden seuraukset

Talous / laillisuus

Taloudelliset ongelmat

- Ylivelkaantuminen (vuokrarästit)
- Pelaamiseen kulunut raha (säästöt)
- Keinottelu raha-asioissa
- Puutteellinen todellisuudentaju raha-asioissa
- Pikavippikierre

Rikollinen toiminta

- Varkaudet
- Kavallukset
- Petokset
- Huumekauppa
- Prostituutio

Riippuvuuden seuraukset Työ- ja opiskeluelämä

Peliriippuvuuden ilmiöitä työ- / opiskeluelämässä:

- Ongelmat työaikojen noudattamisessa
- Heikentynyt työpanos
- Etenemisen mahdollisuuden menettäminen
- Siirto helpompiin töihin
- Irtisanominen
- Työnantajan varojen käyttö

Riippuvuuden tunnistaminen

Yleisimmät käytettävät mittarit

BBGS-lyhytseula

- mittaa rahapeliongelmaa viimeisen vuoden aikana vieroitusoireiden, pelaamisen salaamisen ja taloudellisten ongelmien näkökulmista.

<https://www.peluuri.fi/form/testaa-pelaatko-liikaa>

PGSI –rahapelitesti

- auttaa kartoittamaan pelaamiskäyttäytymisen haitallisuutta ja sitä, onko pelitapoja syytä muuttaa.

<https://www.peluuri.fi/form/pgsi-pelitest>

Riippuvuuden tunnistaminen

Yleisimmät käytettävät mittarit

Lie / Bet –testi

Vain kaksi kysymystä sisältävä testi, jossa myöntävä vastaus vain toiseenkin kysymykseen voi olla merkki rahapeliongelmosta:

- 1.Oletko koskaan tuntenut tarvetta käyttää pelaamiseen yhä enemmän rahaa?
- 2.Oletko koskaan joutunut valehtelemaan läheisellesi siitä, kuinka paljon pelaat?

Suomen johtava Minnesota-mallin riippuvuus kuntoutustoimija

KANTAMO OY

Kaksi yksikköä – Kärkölä ja Fenix
46 asiakaspaikkaa, 28 jatkohoitoryhmää
20+ työntekijää